

Praksa Evropskog suda za ljudska prava od 3. i 5. marta 2026. godine¹**Landika v. Slovenia (br. 45987/22), 3.3.2026. godine****Nema povrede člana 1. Protokola broj 1**

Podnosioci predstavke su Kata Landika, Damjan Jugo Landika i Vjekoslav Landika, tri državljanina Bosne i Hercegovine. Svi žive u Bosni i Hercegovini.

Predmet se odnosi na nemogućnost podnosilaca predstavki da, prema zakonodavstvu donesenom u Sloveniji nakon presude Velikog vijeća Suda iz 2014. godine u predmetu Ališić i drugi protiv Bosne i Hercegovine, Hrvatske, Srbije, Slovenije i Bivše Jugoslovenske Republike Makedonije, vrate "staru" deviznu štednju svog prednika (V.L.) položenu u sarajevskoj filijali Ljubljanske banke, a zahtjev koji se odnosi na tu štednju je 1998. godine prebačen na privatizacijski račun kojim upravljaju vlasti Federacije Bosne i Hercegovine.

Pozivajući se na član 1. Protokola br. 1 uz Konvenciju, podnosioci predstavke se žale da, uprkos stupanju na snagu Zakona o provedbi Ališićevog predmeta, još uvijek nisu uspjeli povratiti „stare“ devizne depozite koje je položio njihov preminuli rođak.

Evropski sud je utvrdio da se Slovenija ne može smatrati odgovornom za „staru“ deviznu štednju u sarajevskoj podružnici Ljubljanske banke nakon što su s tim povezana potraživanja prebačena na posebne privatizacijske račune kojima upravljaju privatizacijske vlasti u Federaciji Bosne i Hercegovine. Stoga nije bila odgovorna za nemogućnost podnosilaca predstavki da slobodno raspolažu tom štednjom. To pitanje je detaljno razmotreno u domaćem postupku, u kojem su V.L., a potom i podnosioci predstavki, mogli u potpunosti učestvovati. Domaće odluke o odbijanju njihovog zahtjeva bile su zasnovane na opravdanim razlozima, od kojih je Evropski sud mnoge podržao u svom obrazloženju.

Evropski sud je također primijetio da se odgovornost tužene države za neisplatu V.L. „stare“ devizne štednje položene u sarajevskoj podružnici Ljubljanske banke nije mogla utvrditi čak ni za period kada je Slovenija ratificirala Konvenciju, 28. juna 1994., i prenosa te štednje na privatizacijski račun 24. aprila 1998. U tom periodu, odgovornost za takvu štednju izričito je preuzela bosanskohercegovačka banka – Ljubljanska banka Sarajevo – i to preuzimanje odgovornosti nije izbrisano iz sudskog registra sve do 2004. godine, nakon što je štednja već prenesena na privatizacijski račun u Federaciji Bosne i Hercegovine.

Khattab v. Belgium (br. 40272/18), 5.3.2026. godine**Nema povrede člana 6. Ek**

Predmet se odnosi na osuđujuću presudu izrečenu podnosiocu predstavke u njegovom odsustvu, kao i na odbacivanje njegove tužbe za poništenje navedene presude.

Podnosilac predstavke je državljanin Belgije i Sirije. Protiv njega je 2013. godine u Belgiji pokrenut krivični postupak zbog učešća u aktivnostima terorističke grupe u Siriji. Presudom prvostepenog suda iz 2016. godine proglašen je krivim i osuđen na kaznu zatvora u trajanju

¹ Informacije su pripremljene u saradnji između Ustavnog suda Bosne i Hercegovine i Odjela za sudsku dokumentaciju i edukaciju Sekretarijata Visokog sudskog i tužilačkog vijeća Bosne i Hercegovine. Iste su informativnog karaktera i ne obavezuju Sud.

od sedam godina te novčanu kaznu u iznosu od 18.000 eura. Sud nije odredio njegovo lišenje slobode.

Tokom žalbenog postupka podnosilac predstavke je napustio Belgiju i otišao u Siriju, ali je 6. oktobra 2016. godine uhapšen u Republici Turskoj koristeći lažni identitet i falsifikovane dokumente.

U međuvremenu, 3. oktobra 2016. godine belgijske vlasti su ga pozvale da se pojavi pred Apelacionim sudom u Briselu 18. novembra 2016. godine. Budući da nije zatečen na adresi, poziv mu je ostavljen u njegovom poštanskom sandučiću.

Podnosilac predstavke, koji je i dalje bio pritvoren u Turskoj, nije prisustvovao ročištu 18. novembra 2016. godine, niti ročištima održanim u aprilu 2017. godine. U Belgiju je vraćen 24. maja 2017. godine.

Presudom od 2. juna 2017., donesenom u njegovom odsustvu, Apelacioni sud je potvrdio prvostepenu presudu i naredio njegovo hapšenje. Sud je zatim odbacio njegovu tužbu za poništenje navedene presude, ocijenivši da je sam odgovoran za nepojavljivanje na žalbenim ročištima.

Pred Evropskim sudom za ljudska prava podnosilac predstavke se poziva na član 6. Evropske konvencije (pravo na pravično suđenje), ističući da nije imao mogućnost lično prisustvovati postupku pred Apelacionim sudom, te da nije uspio sa tužbom za poništenje presude donesene u njegovom odsustvu. Navodi da nije odustao od prava da se pojavi i brani, niti je imao namjeru da izbjegne pravdu. Dodatno tvrdi da nije imao dovoljno vremena i mogućnosti za pripremu odbrane, budući da je tokom pritvora u Turskoj bio onemogućen da kontaktira svog belgijskog advokata u tu svrhu.

Evropski sud je smatrao da belgijske vlasti ne mogu biti odgovorne za dobrovoljnu odluku podnosioca predstavke o putovanju u Siriju, koju je donio uprkos činjenici da bi putovanje neminovno ugrozilo njegovo učešće na žalbenom ročištu i pripremu odbrane. Podnosilac predstavke je mogao razumno predvidjeti posljedice svojih postupaka.

Sud je dalje utvrdio da su belgijski sudovi pažljivo ispitali razloge koje je podnosilac predstavke naveo kako bi opravdao svoj nedolazak pred njih i odbacili ih u propisno obrazloženim odlukama koje se nisu činile proizvoljnim. Oni su posebno primijetili da je podnosilac predstavke slobodno odabrao da se dovede u situaciju koja je navodno predstavljala kršenje člana 6. Konvencije. Shodno tome, domaći sudovi nisu mogli biti kritizirani zbog odbijanja ponovnog razmatranja slučaja po žalbi.

Kaganovskyy v. Ukraine (br. 2) (broj 5694/19), 5.3.2026. godine

Povreda člana 5. st. 4 i 5 Ek

Podnosilac predstavke je Volodimir Volodimirovič Kaganovski, ukrajinski državljanin.

Predmet se odnosi na boravak gospodina Kaganovskog u državnoj ustanovi socijalne zaštite. Gospodin Kaganovski je imao dugu istoriju psihijatrijskih stanja, uključujući paranoidnu shizofreniju. Okružni sud ga je 2012. godine proglasio poslovno nesposobnim, a 2013. godine mu je dodijeljen zakonski staratelj. Tokom 2014. godine primljen je u kijevsku psihoneurološku rezidencijalnu ustanovu, gdje je ostao do svoje smrti.

Pozivajući se uglavnom na član 5. (pravo na slobodu i sigurnost), gospodin Kaganovski se žalio da nije mogao napustiti prostorije ustanove i tvrdio je da prema nacionalnom zakonu nije mogao osporiti zakonitost te zabrane na sudu i dobiti odštetu.

Evropski sud je, posebno, utvrdio da je g. Kaganovski lišen slobode, da njegov pritvor nije bio praćen dovoljnim garancijama protiv proizvoljnosti niti u skladu sa Konvencijom. Međunarodni standardi zahtijevaju da pritvor osoba koje nemaju poslovnu sposobnost bude praćen odgovarajućim proceduralnim zaštitama, odnosno sudskim odobrenjem.

Nikada nije donesena formalna odluka u vezi s lišenjem slobode g. Kaganovskog, a odsustvo takve odluke nije bilo kompatibilno s principima pravne sigurnosti i zaštite od proizvoljnosti. Osim toga, tokom predmetnog perioda nije provedena psihijatrijska procjena, što onemogućava utvrđivanje da li je u to vrijeme njegov mentalni poremećaj bio vrste ili stepena koji zahtijeva prisilno zadržavanje.

Evropski sud je također jednoglasno utvrdio da je došlo do kršenja člana 5. stav 4. (pravo da sud brzo odluči o zakonitosti prisilnog zadržavanja) i kršenja člana 5. stav 5. (pravo na obeštećenje). Ukrajinski zakon nije predviđao sudsku reviziju smještaja u ustanovu socijalne zaštite u situacijama poput one u kojoj se nalazio gospodin Kaganovskiy, niti je osiguravao pravo na odštetu.